

การรับรู้ของชาวพุทธต่อภาพลักษณ์ของพระสงฆ์ กับการนำเสนอผ่านสื่อมวลชน

นางสาวรัตนาวดี เทพช่วยสุข

สถาบันวิทยบริการ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาการสื่อสารมวลชน ภาควิชาสื่อสารมวลชน

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2539

ISBN 974-636-652-1

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I17407655

Buddhist' s Perception towards the Image of " Bhikku " and Through a Portrayal of the Media

Miss Rattनावadee Thepchuasuk

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirement
for the Degree of Master of Arts
Department of Mass Communication

Graduate School
Chulalongkorn University

1996

ISBN 974-636-652-1

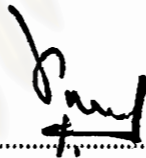
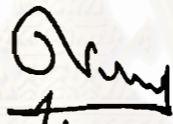
หัวข้อวิทยานิพนธ์ การรับรู้ของชาวพุทธต่อภาพลักษณ์ของพระสงฆ์กับการนำเสนอผ่านสื่อมวลชน
(Buddhist 's Perception towards the Image of " Bhikku " and Through a
Portrayal of the Media)

โดย นางสาวรัตนวดี เทพช่วยสุข

ภาควิชา การสื่อสารมวลชน

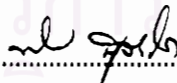
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. พีระ จิรโสภณ

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

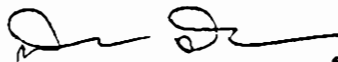

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์นายแพทย์ศุภวัฒน์ ชูติวงศ์)

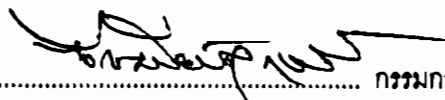
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. นันทวัน สุชาติ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. พีระ จิรโสภณ)

..... กรรมการ
(อาจารย์ธรรมเกียรติ กันอริ)

พิมพ์ตำแน่งบัณฑิตยสถานวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสีเขียวนี้เพียงแผ่นเดียว

รศ.นงนิตย์ เทพช่วยสุข : การรับรู้ของชาวพุทธต่อภาพลักษณ์ของพระสงฆ์กับการนำเสนอผ่านสื่อมวลชน
(Buddhist's Perception towards the Image of " Bhikku " and Through a Portrayal of the Media) อ.ที่ปรึกษา รศ.ดร.พีระ จิรโสภณ , 137 หน้า. ISBN 974 - 636 - 652 - 1

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบภาพลักษณ์พระสงฆ์ที่ผ่านการนำเสนอของสื่อมวลชน
กับภาพลักษณ์ที่ผ่านการรับรู้ของกลุ่มชาวพุทธ การเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการเชิงปริมาณ วิเคราะห์
เนื้อหาภาพลักษณ์พระสงฆ์ทางสื่อมวลชน และวิจัยเชิงสำรวจ ประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป
SPSS/PC/FW

ผลการวิจัยพบว่า ชาวพุทธส่วนใหญ่รับรู้ภาพลักษณ์พระสงฆ์ด้านบวกในคุณลักษณะเป็นผู้มีคุณธรรม
และแสดงบทบาทเป็นแหล่งศรัทธาด้านธรรมะและความประพฤติ ส่วนภาพลักษณ์ด้านลบ ชาวพุทธรับรู้ใน
คุณลักษณะเกี่ยวกับด้านวัตถุนิยม และด้านพุทธพาณิชย์มากที่สุด ในขณะที่สื่อมวลชนนำเสนอภาพลักษณ์พระ
สงฆ์ในข่าวอาชญากรรมมากที่สุด พระสงฆ์ที่ปรากฏในข่าวส่วนใหญ่มีตำแหน่งเป็นเจ้าอาวาส เมื่อเปรียบเทียบ
ภาพลักษณ์พระสงฆ์ที่ผ่านการรับรู้ของชาวพุทธปรากฏว่าไม่สอดคล้องกับภาพลักษณ์ที่สื่อมวลชนนำเสนอ
กล่าวคือ ชาวพุทธรับรู้ภาพลักษณ์ในทิศทางบวกมากที่สุด ในขณะที่สื่อมวลชนนำเสนอภาพลักษณ์ในทิศทางลบ
เป็นส่วนใหญ่

ผลการทดสอบสมมติฐาน ปรากฏว่า เนื้อหาเกี่ยวกับพระสงฆ์ที่ปรากฏทางสื่อมวลชนมีแนวโน้มไปทาง
ลบมากกว่าแนวโน้มทางบวก ส่วนกลุ่มชาวพุทธที่เข้าวัดบ่อยมีแนวโน้มการรับรู้ภาพลักษณ์พระสงฆ์ทางบวก
มากกว่ากลุ่มชาวพุทธที่เข้าวัดน้อยกว่า สรุปได้ว่าภาพลักษณ์พระสงฆ์ที่ผ่านการนำเสนอของสื่อมวลชนมีความ
สัมพันธ์ในทางกลับกันกับภาพลักษณ์พระสงฆ์ที่ผ่านการรับรู้ของชาวพุทธ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา การสื่อสารมวลชน
สาขาวิชา การสื่อสารมวลชน
ปีการศึกษา 2539

ลายมือชื่อผู้ถือ
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาพร้อม

C851156 : MAJOR MASS COMMUNICATION

KEY WORD: BUDDHIST / PERCEPTION / IMAGE / BHIKKU / MEDIA

RATTANADEE THEPCHUASUK : BUDDHIST ' S PERCEPTION TOWARDS THE IMAGE OF BHIKKU AND THROUGH A PORTRAYAL OF THE MEDIA. THESIS ADVISOR : ASSOC. PROF. PEIERA CHIRASOPONE, Ph.D. 137 pp. ISBN 974 - 636 - 652 - 1

The objectives of this study were to understand the perception of Buddhists towards the image of Bhikkus (Buddhist monks), to analyse Bhikkus' image frequently presented through local media and to compare Bhikkus' image portrayed by the media with the Buddhists' actual perception.

Data collection was done through the content analysis find out the Bhikkus' image presented in the media. Questionnaires with the help of SPSS/PC/FW computer programme were also utilised to analyse the image of Buddhist monks received by Thai Buddhists.

Findings pointed out that Buddhists have positively perceived the monks in terms of their virtue behavior. However, the monk's increasingly involvement in materialism and commercialism is seen negatively among Buddhists.

Most media portrayed Bhikkus in criminal news. The Bhikkus image portrayed through the media and perceived by Buddhists were different. Generally, the majority of Buddhists have positive perception towards Bhikkus while the news reporting often presented with negative incidents

A significant difference between Bhikkus portrayal through the media and Buddhist's perception was also found in this study. Buddhists who frequently visited the temples had more positive perception towards Bhikkus than those who visited less frequently.

ภาควิชา การสื่อสารมวลชน

สาขาวิชา การสื่อสารมวลชน

ปีการศึกษา 2539

ลายมือชื่อผู้พิมพ์ *รัตนเดวี*

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา *Peiera Chirasopone*

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างยิ่งของ รศ. ดร.พีระ จิวโสภณ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รศ.ดร.นันทวัน สุชาโต และ อ.ธรรมเกียรติ กันอริ คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้กรุณาให้คำปรึกษาและแนะนำให้ข้อคิดเห็น ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆของการวิจัยด้วยดีตลอดมา ผู้วิจัยใคร่ขอขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบิดา- มารดา และครอบครัว ซึ่งสนับสนุนในด้านการเงิน และ นายสรรณพ นาควานิช ผู้ช่วยการวิจัย ซึ่งให้ความช่วยเหลือและกำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมาจนสำเร็จการศึกษา

ท้ายสุดนี้ ข้าพเจ้าขออ้างอำนาจคุณพระศรีรัตนตรัยที่ข้าพเจ้าเคารพเป็นที่สุดแห่งชีวิตนี้ อภิบาลรักษาทุกท่านที่มีส่วนแห่งความสำเร็จครั้งนี้

รัตนวดี เทพช่วยสุข

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ญ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
คำถามการวิจัย.....	4
วัตถุประสงค์	4
สมมติฐาน	4
ขอบเขตการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
2. ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
แนวคิดเรื่องภาพลักษณ์ (Image).....	6
แนวคิดการรับรู้ (Perception)	15
แนวคิดคุณค่าชาว.....	21
ปัจจัยที่ผลต่อการเสนอข่าวหนังสือพิมพ์.....	23
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	25
3. ระเบียบวิธีวิจัย	32
ประชากร.....	32
กลุ่มตัวอย่าง	32
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	33
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	37
การวิเคราะห์ข้อมูล	38
การทดสอบสมมติฐาน.....	40

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4. ผลการวิจัย	44
ตอนที่ 1 ภาพลักษณ์ที่กลุ่มชาวพุทธมองพระสงฆ์	44
ตอนที่ 2 ภาพลักษณ์ที่สื่อมวลชนนำเสนอ เกี่ยวกับพระสงฆ์.....	68
ตอนที่ 3 เปรียบเทียบภาพลักษณ์พระสงฆ์ที่กลุ่มชาวพุทธมอง กับภาพลักษณ์ที่สื่อมวลชนนำเสนอ.....	81
5. สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ	86
สรุปผล	86
การอภิปรายผล	90
ข้อเสนอแนะ.....	91
รายการอ้างอิง.....	93
ภาคผนวก.....	96
ก. ตารางแสดงรายชื่อพระสงฆ์ที่ชาวพุทธมองว่าปฏิบัติดี.....	97
ข. ตารางแสดงรายชื่อพระสงฆ์ที่ชาวพุทธมองว่าปฏิบัติไม่ดี.....	101
ค. ตารางเปรียบเทียบหัวข้อข่าวเกี่ยวกับพระสงฆ์ที่สื่อมวลชน นำเสนอ.....	103
ง. ตารางเปรียบเทียบบทบาทพระสงฆ์ที่สื่อมวลชนนำเสนอ.....	105
จ. ตารางแสดงภาษาที่ใช้พาดหัวข่าวเกี่ยวกับพระสงฆ์	107
ฉ. แบบสอบถามสำรวจการรับรู้ของชาวพุทธต่อภาพลักษณ์ ของพระสงฆ์	125
ช. แบบบันทึกข้อมูลการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับพระสงฆ์	134
ประวัติผู้วิจัย.....	137

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงจำนวน และร้อยละลักษณะทางประชากรของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	46
2	แสดงจำนวน และร้อยละความถี่ในการเข้าวัดของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	48
3	แสดงจำนวนและร้อยละวัตถุประสงค์การไปวัดของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	49
4	แสดงจำนวน และร้อยละความถี่ในการประกอบกิจกรรมทางศาสนาของ ผู้ตอบแบบสอบถาม.....	50
5	แสดงจำนวน และร้อยละระดับความศรัทธาพุทธศาสนาของผู้ตอบแบบสอบถาม...	51
6	แสดงจำนวน และร้อยละความถี่ในการเปิดรับสื่อมวลชนต่างๆของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	52
7	แสดงจำนวนและร้อยละระยะเวลาการเปิดรับสื่อมวลชนแต่ละประเภทในแต่ละวัน ..	53
8	แสดงจำนวนและร้อยละเหตุผลการเปิดรับสื่อมวลชนของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	55
9	แสดงจำนวนและร้อยละสื่อและความถี่ในการรับข่าวสารเกี่ยวกับพระสงฆ์.....	56
10	แสดงจำนวน และร้อยละการรับรู้ข่าวสารต่างๆเกี่ยวกับพระสงฆ์ของผู้ตอบแบบ สอบถาม.....	58
11	แสดงจำนวน และร้อยละสื่อที่ผู้ตอบแบบสอบถามรับรู้ข่าวเกี่ยวกับพระสงฆ์.....	59
12	แสดงจำนวน และร้อยละรายชื่อพระสงฆ์ที่ชาวพุทธมองว่าปฏิบัติดี 10 อันดับแรก.....	60
13	แสดงจำนวน และร้อยละรายชื่อพระสงฆ์ที่ชาวพุทธมองว่าปฏิบัติไม่ดี 10 อันดับแรก..	61
14	แสดงจำนวน และร้อยละการประเมินบทบาทต่างๆของพระสงฆ์ในสายตาของ ผู้ตอบแบบสอบถาม.....	63
15	แสดงจำนวน และร้อยละการประเมินภาพลักษณ์พระสงฆ์ในทิศทางต่างๆของ ผู้ตอบแบบสอบถาม.....	64
16	แสดงการเปรียบเทียบภาพลักษณ์พระสงฆ์ด้านบวกเกี่ยวกับคุณลักษณะต่างๆใน สายตาของกลุ่มชาวพุทธที่เข้าวัดบ่อยกว่า และกลุ่มชาวพุทธที่เข้าวัดน้อยกว่า.....	65
17	แสดงการเปรียบเทียบการประเมินภาพลักษณ์พระสงฆ์ด้านลบเกี่ยวกับคุณลักษณะ ต่างๆในสายตาของกลุ่มชาวพุทธที่เข้าวัดบ่อยกว่าและกลุ่มชาวพุทธที่เข้าวัดน้อยกว่า ...	66
18	แสดงการเปรียบเทียบการรับรู้ภาพลักษณ์ทางบวกและภาพลักษณ์ทางลบในแต่ละ คุณลักษณะของกลุ่มชาวพุทธ.....	67
19	แสดงจำนวนและร้อยละรูปแบบข้อเขียนเกี่ยวกับพระสงฆ์ที่สื่อมวลชนนำเสนอ.....	69
20	แสดงการเปรียบเทียบตำแหน่งกับรูปแบบข้อเขียนต่างๆที่นำเสนอเกี่ยวกับพระสงฆ์...	70
21	แสดงจำนวน และร้อยละหัวข้อข่าวเกี่ยวกับพระสงฆ์ที่สื่อมวลชนนำเสนอ.....	71

สารบัญตาราง(ต่อ)

ตารางที่		หน้า
22	แสดงจำนวนและร้อยละทิศทางการนำเสนอภาพลักษณ์ของพระสงฆ์ ที่สื่อมวลชนนำเสนอ.....	72
23	แสดงจำนวน และร้อยละทิศทางการนำเสนอภาพลักษณ์ของพระสงฆ์ ที่สื่อมวลชนนำเสนอ.....	72
24	แสดงจำนวน และร้อยละสถานภาพของพระสงฆ์ผู้เป็นข่าวที่สื่อมวลชนนำเสนอ.....	73
25	แสดงจำนวน และร้อยละสถานที่เกิดประเด็นข่าวเกี่ยวกับพระสงฆ์ที่สื่อมวลชน นำเสนอ.....	74
26	แสดงการเปรียบเทียบบทบาทของพระสงฆ์กับรูปแบบเนื้อหาที่สื่อมวลชนนำเสนอ ...	77
27	แสดงการเปรียบเทียบภาพลักษณ์พระสงฆ์ในสายตาของสื่อมวลชนกับกลุ่มชาวพุทธ..	81
28	เปรียบเทียบการประเมินบทบาทต่างๆของพระสงฆ์ในทิศทางการบวกและทิศทางการ ของกลุ่มชาวพุทธ.....	82
29	เปรียบเทียบการประเมินบทบาทต่างๆของพระสงฆ์ในทิศทางการบวกและทิศทางการ ของสื่อมวลชน.....	83
30	แสดงจำนวนข่าวเกี่ยวกับพระสงฆ์ทั้งด้านบวกและลบที่ปรากฏทางสื่อมวลชน.....	83
31	แสดงภาพลักษณ์ของพระสงฆ์จำแนกตามกลุ่มชาวพุทธที่มีความถี่ในการ เข้าวัดต่างกัน.....	84
32	แสดงการเปรียบเทียบภาพลักษณ์ของพระสงฆ์ผ่านทางสื่อมวลชนกับผ่าน ทางกลุ่มชาวพุทธ.....	85
33	แสดงจำนวน และร้อยละรายชื่อพระสงฆ์ที่ชาวพุทธมองว่าปฏิบัติไม่ดี.....	96
34	แสดงจำนวน และร้อยละรายชื่อพระสงฆ์ที่ชาวพุทธมองว่าปฏิบัติไม่ดี	100
35	แสดงการเปรียบเทียบบทบาทของพระสงฆ์ กับรูปแบบข้อเขียนที่สื่อมวลชนนำเสนอ....	102
36	แสดงการเปรียบเทียบหัวข้อข่าวเกี่ยวกับพระสงฆ์กับรูปแบบข้อเขียนที่สื่อมวลชนนำ เสนอ.....	104
37	แสดงภาษาที่ใช้พาดหัวข่าวและบรรยายภาพและภาพประกอบข่าวเกี่ยวกับพระสงฆ์ ที่ตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ปี 2539	106